

- et par hundrede stoffer, der er vurderet for, om de har effekter på vandmiljøet.
- Den kemiske industri har stort set fri adgang til at bruge de »eksisterende« stoffer uden forudgående undersøgelser og det igangværende fælles EU-risikovurderingsarbejde er næsten gået i stå.
 - Arbejdet med anvendelsesbegrænsning i EU er ligeledes stort set gået i stå.
 - De kemiske stoffer og produkter, der er på markedet, og som produceres i dag, vil ende som affald i de næste mange år frem i tiden.
 - Der findes i dag en betydelig interesse blandt miljøorganisationer, detailhandelen, offentlige myndigheder og miljøbevidste forbrugere for at handle miljørigtigt, herunder at købe produkter uden skadelige kemiske stoffer. Der mangler imidlertid konkrete anvisninger om, hvilke produkter, der skal vælges henholdsvis undgås.
- I Miljøstyrelsens debatoplæg »Status og perspektiver for Kemikalieområdet« findes en nærmere beskrivelse af anvendelse og forekomst af kemiske stoffer, hvorfor dette ikke vil blive beskrevet nærmere i denne redegørelse.

3. NUVÆRENDE INDSATS PÅ KEMIKALIEOMRÅDET

Kemikalieloven

Kemikaliereguleringen i Danmark sker med udgangspunkt i kemikalieloven (Lov om kemiske stoffer og produkter), som supplerer bl.a. miljøbeskyttelsesloven, arbejdsmiljøloven og levnedsmiddelloven. Det er karakteristisk, at kemikalieloven er stærkt bundet til EU-lovgivning, og at den omfatter vurdering af kemiske stoffer i hele deres livsfase. Kun på særligt udvalgte områder regulerer kemikalieloven indholdet af kemiske stoffer i almindelige varer og produkter. Dette betyder at den diffuse udledning af kemiske stoffer, som kommer fra almindelige forbrugsgoder generelt ikke er reguleret af loven.

Vurdering af stoffer

Den nuværende indsats på kemikalieområdet koncentrerer sig om vurdering af stoffer – oftest enkeltvis, men til tider også gruppevis – med henblik på at fastslå, hvilke effekter stofferne har i relation til den menneskelige sundhed (f.eks. giftige, kræftfremkaldende, allergifremkaldende eller skadelige for reproduktionen)

eller for miljøet (f.eks. ozonlagsnedbrydende, ophobes i fødekæden eller farlige for organismer, der lever i vandmiljøet samt om stofferne nedbrydes). Sådanne vurderinger er komplicerede og må ofte foretages effekt for effekt, da stoffer, der alle har én effekt, ikke nødvendigvis også alle har en anden effekt. Vurderingen af kemiske stoffer bygger på videnskabelige data – hovedsageligt dyrestest. I de senere år er der dog sket væsentlige fremskridt i udviklingen af computerbaserede screeningprogrammer, der ud fra oplysninger om stoffernes kemiske struktur kan identificere de stoffer, der bør gennemgå en nærmere vurdering med henblik på at fastslå hvilke koncentrationer af stofferne, der er kritiske.

Forudsætningen for vurderingen af et stof er, at det er muligt at identificere hvilke typer af data, der kan bruges til at vise eksistensen af en given effekt. Derfor er det vigtigt, at der udvikles internationalt anerkendte videnskabelige kriterier, der er egnede til at fastslå om et stof har en given effekt. På dette område deltager Danmark særligt i udviklingen af kriterier for nerveskade (d.v.s. bl.a. hjerneskade), hormon-effekt og vandmiljøeffekt.

Anvendelse af data

Denne viden om kemiske stoffer anvendes til at fastsætte kvalitetskriterier, d.v.s. at vurdere den højeste ikke-skadelige dosis for mennesker eller miljø. Kvalitetskriterier anvendes som grundlag for at fastsætte grænseværdier for højest tilladte koncentration af stoffer i miljøet og for udledning. Grænseværdier for udledning anvendes bl.a. i forbindelse med godkendelse af forurenende virksomheder i henhold til miljøbeskyttelsesloven. Kemikalielovens regler om klassificering af kemiske stoffer bygger ligeledes på vurdering af stoffer. Afhængigt af et stofs klassificering stilles der krav om mærkning af stoffet eller de kemiske produkter, hvori de indgår, med advarsler om faren forbundet med stoffet, anvisninger om værnemidler, og om hvorledes stoffet eller det kemiske produkt skal bortskaffes.

I dag er ca. 5.000 enkeltstoffer blevet klassificeret af myndighederne i EU. Hertil kommer, at industrien har pligt til selv – ud fra samme principper som myndighederne anvender – at klassificere og mærke stoffer, som ikke er klassificeret af myndighederne. Alene i Danmark er myndighederne bekendt med, at ca. 4.000 enkeltstoffer er blevet selvklassificeret.